

Pressiteade
Luxembourg, 2. juuli 2015

ELi heitkogustega kauplemise süsteem – ELi audiitorite sõnul tuleb parandada turu terviklikkuse kaitsmiseks ja heitkogustega kauplemise süsteemi rakendamiseks loodud raamistikku

Euroopa Kontrollikoja täna avaldatud aruandes leitakse, et ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (ELi HKS) kui ELi kliima- ja energeetikapaketi peamise elemendi komisjoni- ja liikmesriikide poolne haldamine ei olnud kõigis aspektides asjakohane. Komisjon on ELi HKS-i kui turupõhise süsteemi terviklikkuse kaitsmisel küll pidevalt edusamme teinud, ent turu terviklikkuse edasiseks parandamiseks tuleb veel lahendada mõned probleemid. Süsteemi rakendamise teises etapis (2008–2012) oli ka olulisi puudusi. Aruandes soovitatakse tõhustada turu reguleerimist ja järelevalvet, mis aitaks parandada investorite usaldust ja võimendada ELi HKS-i kasutust keskkonnapoliitika vahendina.

Aruande eest vastutava kontrollikoja liikme Kevin Cardiffi sõnul „on ELi HKS ELi kliimamuutuste poliitika nurgakivi. 10 aastat tagasi kasutusele võetud süsteemi on pidevalt täiustatud, ent parandamist vajavad veel näiteks kontode avamise kontrollimine, tehingute seire, turu järelevalve ja heitkoguste kontrollimine käitiste tasandil. Kontrollikoja soovitusel võivad aidata komisjonil ja liikmesriikidel parandada turu terviklikkust ja süsteemi rakendamist. See suurendaks ELi HKS-i mõjust nii 2020. aastaks seatud kui neile järgnevate kliimamuutuste alaste eesmärkide täitmisel. Arvestades süsinikuturu miljarditesse eurodesse ulatuvat mahtu, varasemaid turvalisuse alaseid intsidente ning süsteemile seatud eesmärki kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele suunatud tegevuse edendamiseks, vajavad parandamist nii turu terviklikkuse tagamise raamistik kui süsteemi rakendamine.”

Käesolev aruanne ei hõlmanud ELi HKS-i käimasolevat reformi (turustabiilsusreserv) ja sellega seonduvat debatti, mille käigus keskendutakse süsteemi tõhususele ja saastekvootide ülepakkumise probleemile.

Kontrollikoja aruanne näitab, et tähelepanu tuleb pöörata ka turu terviklikkusele ja süsteemi rakendamisele; nii saab EL olla kindlam, et liidu üks liidu tähtsamatest poliitikatest annab paremaid tulemusi heitkoguste vähendamisel ja vähese süsinikdioksiidheitega tehnoloogiate arendamisel. ELi audiitorid leidsid, et heitkogustega kauplemise süsteemi komisjoni- ja liikmesriikide poolne haldamine ei olnud alati täielikult asjakohane, eelkõige süsteemi teises etapis. Probleeme oli saastekvootide kaitsmise raamistiku ja ka süsteemi tegeliku rakendamisega.

Raamistikku muudeti nii, et heitkogustega kauplemise süsteem lisati ELi rahastamisvahendite direktiivi ja tururegulatsiooni direktiivi reguleerimisalasse; ent kohustuslike kauplejate, kahepoolsete börsiväliste hetketehingute ja väiksemate turuosalistega seotud probleemid on endiselt kõrvaldamata. Heitkogustega kauplemise turul puudub ELi tasandi järelevalve; ning riiklike järelevalveasutuste ja komisjoni vaheline koostöö on ebapiisav, millega kaasneb oht, et potentsiaalselt tõsiste tagajärgedega turumoonutusi või kõrvalekaldeid ei käsitleta nõuetekohaselt. Audiitorid märkisid, et turu tõhusamat toimimist võiks aidata parandada see, kui saastekvoodid oleksid õiguslikult selgemalt määratletud ning neid oleks võimalik kasutada tagatisena. Parandada tuleks ka ELi HKS-i põhiandmete käsitlemiseks loodud kõrge riskitasemega liidu registrit: eelkõige vajatakse kontode avamise rangemat kontrollimist ja paremat järelevalvet tehingute üle. Aruandes märgitakse sellegipoolest, et viimastel aastatel on fikseeritud vahejuhtumite arv märgatavalt vähenenud.

Audiitorid leidsid olulisi puudusi ELi HKS-i teise etapi liikmesriikide ja komisjonipoolses rakendamises. Teises etapis puudutas see eelkõige heitkoguste seire- ja aruandlussüsteemide puudulikkust rakendamist ja ühtlustamist; liikmesriikide rakendustegevusega seotud komisjoni suuniste lünklikkust, ning liikmesriikide saastekvootide eraldamise kavade

Pressiteate eesmärk on avaldada Euroopa Kontrollikoja vastu võetud eriaruande põhisõnumid.

Aruanne on tervikuna kättesaadav aadressil www.eca.europa.eu

ECA Press

Damijan Fišer – pressiametnik

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

T: (+352) 4398 45410 M: (+352) 621 55 22 24

E: press@eca.europa.eu @EUAuditorsECA Youtube: EUAuditorsECA eca.europa.eu

komisjonipoolse hindamise ebapiisavat läbipaistvust. Osa liikmesriike ei esitanud kõiki nõutavaid aruandeid ELi HKS-i toimimise kohta ja komisjon ei avaldanud ELi HKS-i direktiivis nõutavat iga-aastast rakendusaruannet; komisjoni ja liikmesriikide vaheliste konsultatsiooni- ja koordineerimisfoorumide mõju oli liikmesriikide vähese osaluse tõttu piiratud.

Komisjonil oli piiratud roll ELi HKS-i liikmesriikide poolse rakendamise peamiste kontrollimehhanismide ühtlustamise tagamisel. Audiitoritel ei olnud võimalik hinnata liikmesriikide erinevate karistussüsteemide mõjusust, kuna liikmesriikide ja Euroopa tasandil puudus konsolideeritud teave. Samas hoiatavad audiitorid, et liikmesriikides rahvusvaheliste ühikute tagastamise reeglite rakendamisel kasutatavad erinevad tavad võivad negatiivselt mõjutada käitajate võrdseid tingimusi.

Toimetajatele

Kontrollikoda avaldab kogu aasta vältel eriaruandeid, milles esitatakse erinevate ELi eelarvevaldkondade või juhtimisega seotud teemade auditite leiud. Käesolevas eriaruandes (nr 6/2015) pealkirjaga „**Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemi terviklikkus ja rakendamine**” hinnati, kas komisjon ja liikmesriigid haldasid heitkogustega kauplemise süsteemi asjakohaselt.

2005. aastal kasutusele võetud ja praeguseks kolmandasse etappi jõudnud ELi HKS on ELi kliimamuutustega võitlemise poliitika peamine töövahend ning maailma suurim kasvuhoonegaaside heitkoguste piiramise ja kauplemise süsteem. Kõrge heitetasemega tööstusharude heitkogustele on seatud ülemmäär, mida pidevalt vähendatakse. Ülemmääraga piiratakse üle 11 000 energiamahuka kütise heitkoguseid, mis tekitavad ligi poole süsinikdioksiidi heitkogustest Euroopas. Nimetatud kütistele määratakse saastekvoodid või nad ostavad neid enampakkumistel, ning võivad nendega ka vajaduse korral kaubelda.

Komisjoni pikaajaline kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise tegevuskava näeb ette heitkoguste 80 % suuruse vähendamise aastaks 2050. Nõukogu võttis vastu kliima- ja energiapoliitika raamistiku kuni aastani 2030 ja kinnitas ELi siduva eesmärgi vähendada liidus 2030. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid 1990. aastaga võrreldes vähemalt 40 %. ELi HKS-il on nende eesmärkide saavutamisel jätkuvalt keskne roll. Lisaks jõudsid nõukogu ja Euroopa Parlament äsja kokkuleppele turustabiilsusreservi moodustamiseks, mis peaks aitama lahendada turuhindu negatiivselt mõjutavat saastekvootide ülepakkumise probleemi.

Audiitorid uurisid, kas süsteemi kui turupõhise mehhanismi terviklikkuse kaitsmiseks oli loodud asjakohane raamistik. Vaadeldi ka ELi HKS-i teise etapi (2008–2012) tegelikku rakendamist, et sellest saadud kogemusi oleks võimalik kasutada poliitika edasiseks arendamiseks. Lisaks uurisid audiitorid, kuidas komisjon liikmesriikidele ELi HKS-i rakendamisel suuniseid jagas, ja kas ta täitis talle õigusaktidega pandud kohustused. Tõendusmaterjali koguti seitsmes liikmesriigis (Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Poola, Ühendkuningriik, Kreeka ja Hispaania), mis valiti heitkoguste hulga ja liikide põhjal. Liikmesriikide tasandil keskenduti auditis saastekvootide eraldamisele ja tagastamisele, seiresüsteemidele, heitkoguste esitamisele ja tõendamisele, ning eeskirjade mittejärgimise puhul kohaldatud karistustele.

Soovitused

ELi audiitorid esitavad järgmised soovitused:

- komisjon peaks turu terviklikkuse edasiseks parandamiseks lahendama heitkogustega kauplemise turu reguleerimises ja järelevalves püsivad probleemid;
- saastekvootide õiguslikku seisundit tuleb täpsustada, et aidata kaasa stabiilsuse kindlustamisele ja suurendada investorite usaldust;
- ELi HKS-i põhiteabe käsitlemissüsteeme (ELi register ja sellega seotud menetlused) tuleks täiustada;
- liikmesriikide tasandi kontrolliraamistikku tuleks paremini kohaldada, tagamaks, et tuvastatud puudused võetaks arvesse kolmanda etapi (2013–2020) rakendamisel;
- kolmandas etapis tuleks ELi HKS-i rakendamisega seotud suuniseid ja teavet parandada;
- ELi HKS-i seotud karistuste kohaldamine tuleb muuta läbipaistvamaks; liikmesriikide ja ELi tasandil peab olema võimalik saada ajakohastatud ja täpset teavet karistusmeetmete rakendamise ja tulemuste kohta, ning komisjon peaks tegema paremat järelevalvet ELis kasutatava jõustamispraktika ja riiklike karistuste järjepideva kohaldamise üle.

Komisjon aktsepteeris soovitused ja kontrollikoda jälgib nende elluviimist. Eriaruandes on esitatud nii soovituste täisversioon kui komisjoni vastused.